# महाकुलुङ गाउँपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

## आर्थिक वर्ष २०८०/०८१

अध्यक्ष श्री सूर्य बहादुर राईज्यू द्धारा प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम

महाकुलुङ गाउँपालिका

बुङ, सोलुखुम्बु

मिति: २०८०/०३/१० गते

महाकुलुङ गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
बुङ, सोलुखुम्बु
१ नं. प्रदेश, नेपाल

अध्यक्ष
महाकुलुङ गाउँपालिका

# महाकुलुङ गाउँपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

सोलुखुम्बु जिल्ला समन्वय समितिका प्रमुखज्यू, गाउँ सभाका उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, गाउँसभाका सदस्यहरु, राष्ट्र सेवक कर्मचारीहरु, राजनैतिक दलहरु, पत्रकार, समाजसेवी, सुरक्षाकर्मी मित्रहरु तथा महाकुलुङ वासी बुवाआमा, दाजुभाई तथा दिदी बहिनीहरु ।

यो सम्मानित सभामा आज मिति २०८० साल आषाढ १० गतेका दिन यस महाकुलुङ गाउँपालिकाको आगामी आ.व.०८०/०८१ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा अत्यन्तै खुसी महसुस गरेको छु ।

संविधान सभा मार्फत संविधान जारी गरि नेपाली जनताको चाहाना अनुसार नेपालको संविधान २०७२ जारी भई कार्यान्वयन भएको आठौं बर्षमा प्रवेश गरेको छ । संघियताको पूर्ण कार्यान्वयनका लागि ३ तहका सरकार क्रियाशिल रहेका छन् । विकेन्द्रिकरण मार्फत जनअधिकारको सम्मान जनमुखि सेवा प्रवाहका लागि तीनै तहको समन्वयमा नेपालमा पहिलो पटक संघियताको अभ्यासको ७ बर्ष पूरा भएको छ । तीन तहको सरकारको अवधारणा अनुसार तीनै तहका सरकारको आपसी समभ्रूदारी र सहकार्य परिपक्वता उन्मुख छ । घरघरमा जनताको नजिकको सरकारको रुपमा रहेको स्थानीय सरकारले पहिलो ५ बर्षे कार्यकाल पूरा गरी दोश्रो ७ बर्षे कार्यकालको अभिभारा सम्हाल्ने चरणमा हामीहरु यहाँ निर्वाचित भएर आएका छौ ।

गाउँ गाउँमा सिंहदरबारको अवधारणालाई सार्थकता दिन स्थानीय सरकारले जिम्मेवार ढंगले काम गरिरहेका छन् । ठूला ठूला आपतविपत र प्राकृतिक बिपदमा स्थानीय सरकारले खेलेको भुमिका उल्लेखनीय रहेको छ । देशभरीका स्थानीय सरकारहरुको समिक्षा गर्दा छिटपुट बाहेक जनताको बास्तविक नजिकको सरकारको रुपमा स्थानीय तहले जन उत्तरदायी कार्य सम्पादन गरेको तथ्यहरुले नै प्रमाणित गरिसकेका छन् ।

नेपालको संविधानले स्थानीय तहलाई प्रदान गरेको एकल अधिकार र संयुक्त अधिकारको कार्यान्वयनमा पहिलो कार्यकालमा सम्पन्न भएको छ । यो समयमा हामीहरु कतिपय नीतिगत अष्पष्टताको कारण चाहेर पनि जनताको काम गर्न सकेनौ होला । सङ्घियताको मर्म र संविधानको भावना अनुकुल गरिव विपन्न असहाय, दलित, महिला आदिलाई लक्षित गरी कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्ने अवस्थामा कतिपय अवस्थामा हामीहरु चुकेको अवस्था छ । नीतिगत अस्पष्टता, कानुनको अभाव, तीन तहका सरकारवीचको समन्वयको अभाव र हाम्रा आवश्यकताहरुलाई प्राथमिकीकरण गर्न नसक्नुले पनि जति उपलब्धि हुनु पर्ने हो, त्यो भएको छैन । यसै सन्दर्भमा गत २०७९ साल बैसाख ३० गतेको आम निर्वाचनबाट हामी स्थानीय सरकारको नेतृत्वमा आएका छौं । यस गाउँपालिकामा दिगो विकास लक्ष र जनमैत्री सेवा प्रवाह गर्दै बृहत्तर विकासको दरिलो जग खडा गर्नु हामी निर्वाचित जनप्रतिनिधिको पहिलो दायित्व हो । हामी यही दिशामा अबको ४ बर्षे कार्यकालमा अगाडी बढ्ने छौ ।

अबको ४ बर्षे कार्यकालमा यस गाउँपालिकालाई विकास निर्माण, सेवा प्रवाह, सुसासन, जनताको जीवन स्तर उकास्न र शिक्षा क्षेत्रको स्तर वृद्धि, कृषि बजारिकरणको सहायताले आन्तरिक आय वृद्धिको हिसाबले नमुना गाउँपालिका निर्माणको महाअभियानमा होमिएका छौं । यो पवित्र लक्ष्यको पुरिपुर्तीका लागि हामी सबैसँग हातेमालो गरेर अगाडी बढ्ने प्रण गर्दछौं । विगत ५ बर्ष कार्यकालमा भएका राम्रा कामहरुको निरन्तरताकासाथ हाम्रो घोषणा पत्रमा उल्लेखित प्रतिवद्धताहरुलाई आधार मानेर समृद्ध महाकुलुङ निर्माणको अभियानमा हामी लागि रहने प्रतिवद्धता जाहेर गर्दछौं ।

**प्रमुख अतिथिज्यू, सम्मानित गाउँसभाका मान्य सदस्यज्यूहरु,**

अब म यस महाकुलुङ गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र बजेटका प्राथमिकता तथा उद्देश्यहरु प्रस्तुत गर्न गईरहेका छौं ।

**१. हाम्रा प्राथमिकताहरु**

महाकुलुङ गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय बुङ, सोलुखुम्बु १ नं. प्रदेश, नेपाल

अध्यक्ष
महाकुलुङ गाउँपालिका

क) निर्वाहमुखि कृषि प्रणालीलाई व्यवसायी मुलक कृषिमा रुपान्तरण गरि कृषि उत्पादन र उत्पाकत्व बढाई आत्मनिर्भरता र व्यवसायिकता तर्फ उन्मुख गराई स्थानीय समुदायको आर्थिक जीवनस्तर उकास्ने ।

ख) भौतिक पूर्वाधारहरु अन्तर्गत पालिका भवन, बाँकी रहेका वडाहरुको भवन, पुल, सडक स्तरोन्नति, खानेपानी तथा ढल निर्माणका कार्यहरु थालनी गरी सम्पन्न गर्ने ।

ग) शिक्षामा अधिकतम प्रविधिको प्रयोग गरि कक्षा कोठाहरुलाई डिजिटलाईज गर्ने, सबैको पहुँच स्थापना, गुणस्तरमा सुधार, अंग्रेजी माध्यम तथा वैकल्पिक शिक्षा माध्यमको प्रयोग गर्ने, प्राविधिक धारको शिक्षालाई बढावा दिई सिपमुलक जनशक्ति उत्पादन गर्ने, नेपाल सरकारको अनुदान पाउने गरी नमुना विद्यालय स्थापना गर्ने तथा विकास गर्ने ।

घ) सम्भव भएसम्मका सेवा घरघरमा पुऱ्याउने गरी डेलिभरी Government अवधारणा लागु गर्ने, सेवा प्रवाहमा सहजता अनुभुति हुने गरी, पारदर्शी, प्रविधी मैत्री, सरल र सहज पहुँच हुने बनाउने,

ङ) नागरिकको स्वास्थ्य अधिकारलाई सुनिश्चित गर्ने चिकित्सक सहितको गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको व्यवस्था गरि सम्भव भएसम्मको स्वास्थ्य सेवा घरघरमा पुगेर दिने,

च) सडकको स्तरउन्नति गरी महाकुलुङ चकपथ (इन्द्र होनीत्ती कुलुङ चकपथ) सम्पन्न गर्दै गुणस्तरीय र बाह्रै महिना सडक संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

छ) ५ बर्ष भित्र शुद्ध खानेपानी पुऱ्याउन **एक घर एक धारा**को अवधारणा लागू गर्ने,

ज) छेस्काम खोङमादिङ सेतीपोखरी हुदै मेरा जाने पर्यटन पदमार्गको निर्माण एवं प्रचार प्रसार, बुकुर क्यान्पा, चाम्लाङ आदि पर्यटन कार्यक्रममा समाविष्ट गराई पर्यटनलाई रोजगार तथा मुख्य आयआर्जनको माध्यमको रुपमा विकास गर्ने ।

**उद्देश्यहरु :-**

१) गाउँपालिका भित्र भौतिक पुर्वाधार निर्माणको कामलाई द्रुतगतिमा अगाडी बढाउने,

२) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र ५ बर्षे कार्यकालमा गरिने गौरबका आयोजनाहरुको सुचिकरण गरि डिपिआर निर्माणको काम तत्काल अगाडी यस्ता गौरवका आयोजनाहरुको कार्यकम कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।

३) कृषि तथा पशुपालनको क्षेत्रलाई उच्च प्राथमिकता राखी बजारिकरणमा जोड दिने,

४) शिक्षालाई सिपसँग, सिपलाई उत्पादनसँग र उत्पादनलाई बजारसँग जोड्ने किसिमका कार्यक्रमहरु अगाडी सारिने,

५) पर्यटन क्षेत्रको विकास र विस्तारका लागि आवश्यक पुर्वाधार निर्माणको कार्यलाई अगाडी बढाईने,

६) स्वास्थ्यको क्षेत्रमा जनतालाई प्रत्यक्ष अनुभूति हुने खालका कार्यकमहरु समावेश गरि प्रविधियुक्त बनाउनका लागि नीति तथा कार्यविधिहरु तयार गरि नीति तथा कार्यविधि अनुसार कार्यकम कार्यान्वयन गरिने लागु गरिनेछ ।

७) संघ, प्रदेश, विभिन्न दातृ निकाय र संस्थाहरुसँगको सम्बन्धलाई अझ प्रभावकारी बनाउन जोड दिने,

८) युवा तथा वेरोजगारलाई सीपमुलक कार्यक्रम तथा सहुलियत कर्जा मार्फत रोजगार कार्यक्रमलाइ प्रभावकारी रुपले कार्यान्वयन गर्ने,

महाकुलुङ गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय बुङ, सोलुखुम्बु १ नं. प्रदेश, नेपाल

अध्यक्ष
महाकुलुङ गाउँपालिका

९) शारिरिक तथा मानसिक स्वास्थ्य सुधारका लागि खेलकुद, शारिरिक व्यायाम, योग, ध्यानको अभ्यास गर्न उत्प्रेरित गरिने,

१०) वातावरण संरक्षण र आयआर्जनको लागि जडिबुटि खेती र संरक्षणलाई जोड दिईने छ ।

**प्रमुख अतिथिज्यू, सम्मानित गाउँसभाका मान्य सदस्यज्यूहरु,**

अब म आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ मा राखिएको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्दा अवलम्बन गरिने विशिष्टिकृत, क्षेत्रगत प्रमुख नीतिहरू तथा कार्यक्रमहरु प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

**नीति तथा कार्यक्रमहरु:**

संविधानले प्रदान गरेका नागरिक अधिकारहरुको पूर्ण प्रत्याभुति हुने गरी कार्यक्रम तथा बजेट निर्माण गरिनेछ । गरिव, दलित, अल्पसंख्यक तथा वेरोजगारहरुको सूची तयार गरी लक्षित वर्गको आर्थिक स्तर उकास्ने किसिमका समाज रुपान्तरण हुने कार्यक्रम लागू गरि कार्यान्वयनमा ल्याईने छ ।**सक्षम नागरिक, समुन्नत पालिका**को अभियानलाई अगाडी बढाईनेछ ।

*शिक्षा*

१. गाउँपालिका भित्र उपयुक्त शिक्षालय छनौट गरी आधुनिक, प्रविधिमैत्री, स्नातक तह सम्म पढाई हुने बहुमुखी क्याम्पस स्थापनाको पहल गरिने छ ।

२. गाउँपालिका भित्रका सबै विद्यालयलाई भौतिक सुविधा सम्पन्न बनाउन, गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्न र विद्यार्थीहरुलाई छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्न विभिन्न गैह्रसरकारी संस्थासँग सहकार्य गरी समुचित प्रवन्ध गरिने छ ।

३. सबै विद्यालयमा आधारभूत तहमा स्थानीय पाठ्यक्रमको रुपमा स्थानीय समूदायको बाहुल्यतालाई आधार मानि कुलुङ र शेर्पा भाषाका स्थानीय पाठ्यक्रमको रुपमा लागू गरिनेछ । स्थानीय पाठ्यक्रममा भाषाका अतिरिक्त प्रविधिलाई पनि जोड दिने व्यवस्था गरिनेछ ।

४. आधारभुत तह कक्षा ८, SEE परीक्षा तथा कक्षा १२ को परीक्षा प्रणालीलाई सुधार गर्दै लगिनेछ । परीक्षा प्रणालीलाई व्यवस्थित तथा मर्यादित गर्नका लागि आव २०८०/०८१ मा SEE परीक्षा केन्द पेल्माङ आधारभुत विद्यालयमा CCTV camera जडान गरी परीक्षाको निगरानी गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

५. हरेक विद्यार्थीलाई विश्व बजारमा प्रतिस्पर्धी बनाउन विद्यालयमा भाषा सुधारका लागि अंग्रेजी माध्यमबाट पठन पाठन गराउने विद्यालयलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।

६. हरेक विद्यालयको कार्यालय र कक्षाकोठामा अडियो/भिडियो सहितको सिसि क्यामेरा राखिने छ । जसको मनिटरिङ सिधै गाउँपालिकाबाट हुनेछ । गाउँपालिकाले प्रत्यक्ष रुपमा कक्षा कोठाको निगरानी गर्ने प्रविधिको प्रयोग सँगै शिक्षक/विद्यार्थीको अनुपस्थित हुने दर कम हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

७. हरेक विद्यालयमा विद्युतीय हाजिरीको व्यवस्था गरि दैनिक हाजिरी अभिलेख सिधै गाउँपालिकाबाट मनिटरिङ हुने सफ्टवेरको व्यवस्था गरि लागू गरिनेछ ।

८. सबै सामुदायिक विद्यालयहरु मध्येबाट उत्कृष्ट अध्यापन गराउने, रचनात्मक, लगनशिल लगायतका मापदण्डमा आधारित रहेर मुल्याङ्कन गरि प्रधानाध्यपक/शिक्षकलाई प्रोत्साहन गर्न **पुरस्कारको व्यवस्था गरिनेछ** । परीक्षाको नतिजाका आधारमा उत्कृष्ट विद्यालय, शिक्षक, विद्यार्थी तथा विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई समेत प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिनेछ ।

महाकुलुङ गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
बुङ, सोलुखुम्बु
१ नं. प्रदेश, नेपाल



अध्यक्ष
महाकुलुङ गाउँपालिका

९.गाउँपालिका भित्रका विद्यालयहरुमा अनिवार्य इन्टरनेटको पहुँच विस्तार गरि अनलाइन सिकाइ तथा शिक्षण सिकाइमा सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई विस्तार गरिदै लगिनेछ ।

१०.विद्यालय भर्नाबाट बञ्चित बालबालिकाको पहिचान गरि सबै वडाका पदाधिकारी तथा विद्यालयहरु समेतले विद्यालय भर्ना हुनका लागि आवश्यक वातावरण बनाउनमा अविभावकहरुलाई प्रोत्साहित गर्ने कार्यमा सहयोग गर्ने तथा विद्यालय बिचमा नै छाड्ने प्रवृतिलाई निरुत्साहित गर्नेतर्फ विद्यालय, अविभावक तथा जनप्रतिनीधि समेतको समन्वयात्मक प्रयासलाई अगाडि बढाइनेछ ।

११.सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीलाई बहुप्रतिभाशाली बनाउदै, बहुआयामिक व्यक्तित्व निर्माण गर्ने हेतुले विद्यालयहरुमा अतिरिक्त क्रियाकलापमा जोड दिईनेछ । हरेक प्रकारका खेलकुद, नृत्यकक्षाहरु, स्थानीय स्तरमा अभिभावकहरुमा भएका सीपहरु विद्यालयमा गई अनिवार्य सिकाउने तथा विद्यालयलाई स्थानीय सीपको श्रमदान गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । खेलकुदबाट बालबालिकाहरुको शारीरिक र मानसिक विकास हुनुका साथै आत्मविश्वासमा समेत वृद्धि हुने भएकोले राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड प्रतियोगिता तथा अन्य खेलकुद गतिविधिलाई विद्यालयहरुसँगको समन्वय र सहकार्यबाट निरन्तरता दिइनेछ ।

१२. विद्यालयका प्रधानध्यापकसँग शिक्षाको गुणस्तर अभिबृद्धिका लागि कार्य सम्पादन करार सम्झौता गरिनेछ । विद्यालयको पठन-पाठन एवं अध्यापन कार्यको समेत नियमित सुपरिवेक्षण गरी सुधारको कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ । साथै यस कार्यमा शिक्षा समितिहरुलाई सक्रिय बनाइनेछ । त्रैमासिक रुपमा शिक्षा समितिको वैठक विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरुसँग बसी शैक्षिक अभिवृद्धिका लागि पहल तथा सुधार गरिनेछ ।

१३. सूचकाङ्कका आधारमा उत्कृष्ट कार्य सम्पादन गर्ने विद्यालयलाई प्रोत्साहन गर्न कार्य सम्पादन पुरस्कार र सम्मान प्रदान गरिनेछ ।

१४. प्रारम्भिक बाल विकासको लागि संघीय तथा प्रदेश सरकारको सहकार्यमा गुणस्तर सुधारका कार्यहरु कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

१५. अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षा प्राप्त गर्ने वातावरण सृजना गर्न आवश्यकताका आधारमा आवासीय सुविधा विद्यालयमा व्यवस्था गर्नका लागि सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरुसँग समन्वय गरी माध्यमिक विद्यालयमा आवाससहितको पठनपाठनको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

१६. विद्यालयमा स्वास्थ्य तथा सरसफाईयुक्त वातावरण निर्माण गरिनेछ साथै विद्यालयको पुनर्निर्माण तथा भौतिक पूर्वाधार निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

१७. शिक्षक तालिम, अभिमुखीकरण कार्य संचालन गर्नका लागि गैरसरकारी संस्थाहरुसँग आवश्यक समन्वय र सहजीकरण गरिनेछ ।

१८.सबै विद्यालयमा अध्ययन गर्ने छात्राहरुको उमेर र अवस्थाको आधारमा गुणस्तरिय स्यानटरी प्याड निःशुल्क उपलध गराईने छ । यसको अलवा प्रत्येक विद्यालयमा स्यानटरी प्याड स्थानिय स्तरमा निर्माणका लागि तालिम दिईनेछ, जसले गर्दा घरका अन्य परिवार तथा विदामा रहदाको अवस्थामा समेत छात्राहरुलाई सजिलो हुनेछ ।साथै डिस्पोज गर्ने मेसिन खरिद गरिनेछ ।

१९. विद्यार्थीहरुको स्वास्थ्य मजबुद बनाउन खानपिनमा अधिकतम पोषण सन्तुलन मिलाउनका लागि पोषणविदहरुको सहायताले ठाउँ ठाउँमा पोषण शिविर सञ्चालन गरिने छ । पत्रुखाना (जंक फुड) लाई पूर्ण रुपमा प्रतिस्थापन गरि स्थानीय कृषि उपज (जस्तै : धान, कोदो, मकै, फापर, जौ, गहुँ आदि) बाट खाना र दिवा खाजा व्यवस्थापनमा जोड दिईनेछ ।

महाकुलुङ गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय बुङ, सोलुखुम्बु १ नं. प्रदेश, नेपाल



अध्यक्ष
महाकुलुङ गाउँपालिका

२०. माध्यमिक र निम्न माध्यमिक तहमा न्यून दरबन्दी भएका र अंग्रेजी, विज्ञान तथा गणित विषयमका दरबन्दी नभएका विद्यालयहरुमा विषयगत शिक्षक व्यवस्थापन गर्नका लागि थप अनुदान उपलब्ध गराउने कार्यलाई अगाडि बढाइने छ । विद्यार्थी सङ्ख्या न्युन भएको विद्यालयबाट विद्यार्थी सङ्ख्या बढी भएको विद्यालयमा दरबन्दी मिलान गरी नियमित पठनपाठनको व्यवस्थालाई सहज बनाउदै लगिनेछ । सबै विद्यालयमा कम्तिमा एक जना स्थायी दरबन्दी रहने गरी आगामी शैक्षिक सत्रको सुरुमा दरबन्दी मिलान गरिनेछ ।

२१. गाउँपालिकाको केन्द्रमा राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कार्यक्रम मार्फत अनुदान पाउने गरी गाउँपालिकाले अनुमति दिई सञ्चालन गरिएको प्राविधिक धार सिभिल इन्जिनियरिङ कक्षा सञ्चालन भईरहेको सगरमाथा माध्यमिक विद्यालयलाई स्तरउन्नोति गरी कक्षा थप गर्दै लगिनेछ । प्राविधिक धारको माध्यमिक विद्यालय सञ्चालन गर्नका लागि चाहिने पूर्वाधार विकासका लागि प्रदेश सरकार तथा संघीय सरकारसँग आवश्यक पहल गरी पूर्वाधार तथा चाहिने दक्ष जनशक्ति तथा दरबन्दीको व्यवस्था गरिनेछ । नेपाल सरकारको एक स्थानीय तह एक नमुना विद्यालय कार्यक्रमलाई यस गाउँपालिकामा पनि लागू गर्न आवश्यक पहल तथा समन्वय गरिनेछ ।

२२. एकीकृत शैक्षिक सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (Integrated Educational Management Information System) मार्फत विद्यालयहरुको सम्पुर्ण परिवर्तित तथ्याङ्क तथा विवरण अनिवार्य रुपमा अध्यावधिक गराउने, IEMIS बाट जारी गरिएको/हुने विद्यार्थी परिचय पत्र सबै विद्यालयमा अनिवार्य प्रयोग गर्ने व्यवस्था गरिनेछ । IEMIS को तथ्याङ्कको आधारमा सम्पुर्ण सेवा सुविधा उपलब्ध गराइने नीति अवलम्बन गरिनेछ भने गलत तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने विद्यालयलाई कानुनीरुपमा दण्डित गरिनेछ ।

२३. सामुदायिक विद्यालयमा नेपाल सरकारबाट वितरण गरिएको दरबन्दी न्यून भएको कारणले गाउँपालिकाले व्यवस्था गरेको गाउँपालिका अनुदान कार्यक्रम तथा विद्यालय कर्मचारी, बालसहयोगी शिक्षक तथा कार्यालय सहयोगी शिक्षकहरुको तलबमा थप तलबको व्यवस्थालाई आ. व.२०८०/०८१ मा निरन्तरता दिइनेछ । गाउँपालिका अनुदानका शिक्षक तथा कर्मचारी, विद्यालय कर्मचारी, बालसहयोगी शिक्षक तथा विद्यालय सहायक कर्मचारीको खाइपाई आएको तलबमान आर्थिक वर्ष २०७९/०८० अनुसार यथावत कायम गरिएको छ । मासिक खाईपाइ आएको तलब बराबरको चाडपर्व खर्चको समेत व्यवस्था गरिएको छ । नियुक्ति पाएको छ महिना पुगेको अवस्थामा मात्र चाडपर्व खर्च पाउने व्यवस्था गरिएकोछ ।

२४. आधारभूत तह कक्षा ८ का विद्यार्थीहरुको गणित विषयको सिकाइ उपलब्धि अत्यन्तै न्यून भएकाले सबै विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीका लागि गणित विषयको सिकाइ उपलब्धि अभिवृद्धि गर्नका लागि अतिरिक्त कक्षाको व्यवस्था गरिनेछ । साथै शैक्षिक सत्र २०८० मा SEE परीक्षा दिने विद्यार्थीहरुका लागि अंग्रेजी, गणित र विज्ञान विषयको अतिरिक्त कक्षा सञ्चालनको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

२५) गरिव, विपन्न दलित एवं अल्पसंख्यक समुदायका विद्यार्थीलाई छात्रावृत्तिमा प्राविधिक शिक्षा अध्ययनको व्यवस्था गराईनेछ ।

**कृषि तथा पशुपालन**

१. कृषि बालीमा लाग्ने रोग किराहरुको रोकथाम तथा निदान र पशु चौपायाहरुमा लाग्ने रोगहरुको उपचारको लागि एक वडा एक कृषि तथा पशु प्राविधिकको व्यवस्था गरि टोल टोलमा प्राविधिक सेवा प्रदान गरिनेछ।

महाकुलुङ गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय बुङ, सोलुखुम्बु १ नं. प्रदेश, नेपाल



अध्यक्ष
महाकुलुङ गाउँपालिका

२. कृषकहरुलाई कृषि तथा पशुपालन प्रविधिको बारेमा जानकारी गराउन कृषि तथा पशु प्राविधिकहरुलाई टोल टोलमा परिचालन गरिनेछ ।

३. पशु चौपायमा लाग्ने विभिन्न खालका रोगहरुको पहिचान गर्न सबै वडा वडामा प्राविधिक खटाईनेछ साथै टोल टोलमा औषधी उपचारको निःशुल्क व्यवस्था गरिनेछ ।

४. व्यवसायिक रुपमा कृषि तथा पशुपालन व्यवसाय गर्ने कृषकहरुलाई नश्ल सुधार गरि उत्पादनमा बृद्धि गर्न उन्नत जातको साँढे , राँगा , बोका ल्याई वितरण गरिनेछ ।

५. कृषि तथा पशुपालन गर्ने कृषक/समुह/उद्यमीहरुलाई प्रोत्साहन गर्नका लागि वाली तथा पशुपन्छीको विवरण संकलन गरि उत्कृष्ट कृषक/समुह/उद्यमीहरुलाई सम्मान कार्यक्रम गरिनेछ ।

६. कृषकको क्षमता अभिबृद्धिको लागि पालिका स्तर तथा प्रदेश स्तरको तालिम केन्द्रसंग समन्वय गरि विभिन्न तालिम तथा गोष्ठीहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

७. बर्षेनि हुने विभिन्न दैवि प्रकोप तथा जंगली जनावरबाट हुने क्षति तथा विभिन्न रोगहरुबाट हुने वाली तथा पशुधनहरु नोक्सान भई आर्थिक रुपमा कृषकहरुले ठुलो क्षति व्यहोरी रहेकोले विभिन्न वीमा कम्पनीहरु संग समन्वय गरि कृषि वाली वीमा तथा पशु वीमा गर्नका लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाईनेछ ।

८. गाउँपालिकाको मुख्य बालीहरुमा रोग किराहरुबाट हुने क्षति न्यूनिकरण गर्न खेतबारीको तयारी देखि बाली उठाउने प्रक्रिया सम्म अपनाउनु पर्ने सम्पुर्ण विधिहरु सिकाईनेछ ।

९. गाउँपालिकामा प्राङ्गारिक खेति गरिए पनि प्राङ्गारिक प्रमाणिकरण नभएको हुदाँ प्रमाणिकरण गर्न चाहिने आवश्यक मापदण्ड र प्रक्रिया बारे जानकारी दिईनेछ ।

१०. कृषिमा व्यवसायिक र आत्मनिर्भर बनाउन किवी, चिया , टिमुर , कागती , एभोकाडो(घ्यु फल) जस्ता नगदे बाली लगाउन बिरुवा सहयोग र प्रोत्साहन गरिनेछ ।

११. एग्रोभेटबाट किसानहरुलाई सर्बसुलभ रुपमा बिउ बिजन तथा कृषि समाग्रीहरु उपलब्ध गराईनेछ । कृषकहरुलाई चाहिने बिउ बिजनहरु समयमा उपलब्ध गराउन एग्रोभेटमा नियमित रुपमा कर्मचारी खटाईनेछ ।

१२. बेमौसमी खेतिलाई प्रबर्धन गर्न कृषकहरुलाई प्लास्टिक टनेल सहयोग तथा विभिन्न तालिमहरुको व्यवस्था गरिनेछ ।

१३. कृषि उपजहरुको भण्डारण अवधिमा हुने क्षति न्यूनिकरण गर्न विभिन्न पोष्ट हार्भेष्ट प्रविधि बारे जानकारी गराईनेछ ।

१४. निर्वाहमुखि खेतिलाई व्यवसायिक खेति तर्फ रुपान्तरण गर्न पालिका स्तर तथा प्रदेश स्तरबाट अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।

१५. कृषि व्यवसायलाई प्रतिस्पर्धात्मक र उत्पादनमुलक बनाउनको लागि विभिन्न प्रदर्शनी तथा प्रतियोगिताहरु र पुरस्कृत गर्ने कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

महाकुलुङ गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय बुङ, सोलुखुम्बु १ नं. प्रदेश, नेपाल

अध्यक्ष
महाकुलुङ गाउँपालिका

१६. महाकुलुङ गाउँपालिका पर्यटकिय क्षेत्र भएको हुनाले आकर्षणको लागि पुष्प व्यवसायमा प्रोत्साहन गरिनेछ सोही उत्पादनले निर्यात गरिने महंगो खदा जस्ता सामाग्रीहरुलाई प्रतिस्थापन गराईनेछ ।

*स्वास्थ्य तर्फः*

१) **"गुणस्तरिय सेवा हाम्रो प्रतिवद्धता, स्वास्थ्य विमा आजको आवश्यकता" भन्ने मुल नाराका साथ** स्वास्थ्य विमा अनिवार्य गरि महाकुलुङ प्राथमिक अस्पतालवाट सेवा प्रारम्भ गरिनेछ । स्वास्थ्य विमा सञ्चालन गर्न विउ पुजीको व्यवस्था गरेको छु ।

२) १५ बेडको महाकुलुङ प्राथमिक अस्पताल, आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रहरु र सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई नयाँ र पुरानाहरुका लागि स्वास्थ्य र सरसफाई ऐन, २०७५ तथा अन्य कार्यविधि अनुसार तोकिएका दरवन्दिहरुमा चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मिहरुको व्यवस्था गरी २४ सै घण्टा गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्य संस्थाको रुपमा विकसित गरिनेछ ।

३) ७० वर्षका जेष्ठ नागरिक, ६० वर्षका दलित जेष्ठ नागरिकहरु, **क वर्गका फरक क्षमता भएका व्यक्तीहरुका** लागि तथा गर्भवती महिलाका लागि पालिका भित्र निःशुल्क एम्बुलेन्स व्यवस्था गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु ।

४) महाकुलुङ गाउँपालिकामा रहेका ६० वर्ष नाघेका जेष्ठ नागरिकहरु र गरिव तथा असाय, विपन्न नागरिकका लागि महाकुलुङ प्राथमिक अस्पतालले **संचित कोष** खडा गरि अनिवार्य १० प्रतिशत प्रतिवेड रकम जम्मा गर्नु पर्ने र उक्त रकमवाट माथि उल्लेखित नागरिकको उपचार गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु ।

५) आकस्मिक उपचारको लागि गाउँपालिकामा एम्बुलेन्स तैनाथी अवस्थामा राखिने छ । हरेक वडालाई एम्बुलेन्स सेवाको पहुँचमा राखिनेछ । पालिका भित्रका स्वास्थ्य संस्थाहरु (बर्थिङ सेन्टर)मा सुत्केरीहरुको उपचार सम्भव नभएर काठमाण्डौं वा अन्यन्त्र लैजानु पर्ने अवस्थामा तुरुन्तै राष्ट्रपति राहत कोषवाट हेलिकप्टर व्यवस्थापन गरि नागरिकको सुरक्षा गरिनेछ ।

६) **"गर्भवती देखि शिशुसम्म, अवको लगानी पोषणमा" भन्ने मुल नाराका साथ १००० दिनका आमाहरुलाई लक्षित गरि पोषण कार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।**

७) संभावित महामारी प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्नको लागि र यसको सामना गर्न अक्सिजन सिलिन्डर, कन्सनट्रेटर तथा स्वास्थ्य सामग्री सहित स्वास्थ्य चौकीहरुलाई सुविधायुक्त बनाइनेछ । स्वास्थ्य चौकीहरुमा क्वारेन्टाइन तथा आइसोलेसन वेडसहितको कक्षहरु व्यवस्था गरिनेछ भने स्वास्थ्यकर्मी तथा स्वास्थ्य सामग्रीहरु समेत तयारी अवस्थामा राखिनेछ ।

८) सुत्केरी तथा वालवालिकाहरुलाई लक्षित गरि पोषण **"कोशेली कार्यक्रम"** संचालन गरिने छ भने स्वास्थ्य संस्थाहरुमा गर्भवती महिलाहरुको ८ पटक गर्भ जाँच र निःशुल्क क्याल्सियम तथा साबुन वितरण गर्ने र सुत्केरीहरुको जाँचका लागि नर्सिङद्धारा घरैमा ४ पटक नियमित स्वास्थ्य परिक्षण तथा उपचारको व्यवस्था मिलाईने छ ।

९) बालबालिका, गर्भवती महिला र अन्य बिरामीहरुको स्वास्थ्य परीक्षणका लागि प्रत्येक वडा तहमा नै दन्त, आँखा, प्रयोगशाला सेवा ,गर्भवती महिलाका लागि ग्रामिण भिडियो एक्सरे सेवा सहित चिकित्सक सहितको स्वास्थ्य परीक्षणको व्यवस्था मिलाईनेछ ।

१०) गाउँपालिकामा वसोवास गर्ने विपन्न नागरिकका लागि **विपन्न नागरिक उपचार कोष** मार्फत **नागरिक उपचार सहयोग कार्यक्रम** सञ्चालन गरिनेछ ।

महाकुलुङ गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय बुङ, सोलुखुम्बु १ नं. प्रदेश, नेपाल

अध्यक्ष
महाकुलुङ गाउँपालिका

११) संक्रमण तथा जोखिममा खटिने स्वास्थ्यकर्मी, एम्बुलेन्स चालक र सुरक्षा निकायलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

१२) महाकुलुङ गाउँपालिकामा कार्यरत **राष्ट्रिय महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयं सेविका**हरुलाई थप जिम्मेवारी वनाउनका लागि प्रोत्साहन र निःशुल्क स्वास्थ्य विमा गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु ।

१३) गाउँपालिकाभित्र सञ्चालनमा रहेका निजी क्लिनिक र मेडिकल हलहरुबाट प्रदान गरिने सेवाहरुको गुणस्तरीयता सम्बन्धी अनुगमन गरिनेछ, साथै यस्ता स्वास्थ्य संस्थाहरुसँग समन्वय तथा साझेदारी मार्फत कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

१४) अस्पताल तथा बर्थिङ सेन्टरमा नै सुत्केरी गराउनेको संख्या बढाउनका लागि प्रोत्सहन गर्ने नीति अवलम्बन गरि मातृ तथा नवशिशु स्वास्थ्य सेवालाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ । जसका लागि सुत्केरी खर्च वापत रु ३००० थप यातायात खर्च र कर्मचारीप्रोत्साहनका लागि नर्सिङ कर्मचारीहरुका लागि रु ३०० प्रति संस्थागत सुत्केरी र अस्पतालमा कार्यरत नर्सिङ कर्मचारीका लागि रात्रीकालिन सेवा वापत रु १५० का दरले रात्रीकालिन भत्तको लागि रकम विनियोजन गरि वजेटको सुनिश्चिता गरि कार्यकम सञ्चालन गर्ने निती ल्याइनेछ ।

१५) महिलाहरुमा हुने पाठेघरको क्यान्सर, स्तन क्यान्सरको निदान एवं उपचारको लागि सहज सुलभ बनाउन विशेष कार्यक्रम ल्याईने छ । प्रजनन स्वास्थ्य सेवालाई थप प्रभावकारी बनाउन समुदायमा महिलाहरुको प्रजनन् रुग्णता र समस्याहरुको पहिचान र व्यवस्थापनका लागि समुदाय स्तरमा पाठेघरको मुखको क्यान्सर स्क्रिनिङ र रिङ पेशरी सेवालाई निरन्तरता दिइनेछ ।

१६) राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम अन्तर्गत सन्चालन हुने नियमित खोप सेवा लगायत आगामी दिनमा सञ्चालन हुने कोभिड १९ को खोप अभियानलाई प्रभावकारी बनाइनेछ र सबै वालवालिकाले पुर्ण खोप पाएको सुनिश्चितताका लागि **खोज र खोप भन्ने** अभियान सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाएकोछु ।

१७) गाउँपालिका अन्तर्गतका अस्पताल तथा स्वास्थ्य चौकीहरुमा इन्टरनेटको व्यवस्था गरी स्वास्थ्य कर्मीहरुले विभिन्न विशेषज्ञहरुसँग प्रत्यक्ष परामर्श (टेलिमेडिसिन) गरी विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्नका लागि गाउँपालिका भित्र सञ्चालनमा रहेका कियाशिल साझेदार संस्थाहरुसँग समन्वय गरि कार्यकम सञ्चालन गरिनेछ ।

१८) नागरिकहरुमा बढ्दो नसर्ने रोगहरुलाई न्यूनिकरण गर्नका लागि योग, ध्यान र आध्यात्मिक कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन गरिने छ नागरिक आरोग्य केन्द्रलाई जिम्मेवार वनाउने र पालिकामा वढ्दो पत्रु खानालाई विस्तापित गरि स्थानीय स्तरमा उत्पादित खानाहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने निती ल्याईनेछ । विद्यालयवाट वितरीत दिवा खाजा कार्यकम र सामाजिक सुरक्षा भत्ता मार्फत वितरित दलित परिवारका लागि पोषण प्रर्बद्धन कार्यकमको अनुगन वडा तथा स्वास्थ्य संस्थावाट गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु ।

१९) दुषित पानीका कारण उत्पन्न भएका सरुवा रोगहरुलाई नियन्त्रण तथा रोकथामका लागि **"सुरक्षित पिउने पानी, स्वास्थ्य जिवनमा हाम्रो लगानी"** भन्ने मुल नाराका पालिका भरिका दुसित पानीका मुहानहरुमा पानीको Test गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु ।

२०) स्वास्थ्य संस्थावाट गुणस्तरीय तथा प्रभावकारी स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्नका लागि स्वास्थ्य चौकीहरुमा प्रयोगशाला सेवा बिस्तार गर्ने निती ल्याईनेछ ।

२१) स्वास्थ्य समस्याहरुमा आमुल परिर्वतनका लागि जनचेतना मुलक कार्यक्रमहरुका लागि स्वास्थ्य संस्था स्तरमा चेतना मुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने रणनिती तथा निती वनाई कार्यान्वयन ल्याईनेछ।



महाकुलुङ गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय बुङ, सोलुखुम्बु १ नं. प्रदेश, नेपाल

अध्यक्ष
महाकुलुङ गाउँपालिका

२२) स्वास्थ्य संस्थामा नेपाल सरकारबाट वितरण गरिएको दरबन्दी न्यून भएको कारणले गाउँपालिकाले व्यवस्था गरेको गाउँपालिका अनुदान कार्यक्रम अन्तर्गत स्वास्थ्यकर्मिहरु तथा कार्यालय सहयोगीहरुको तलबको व्यवस्थालाई आ. व.२०८०/०८१ मा निरन्तरता दिइनेछ । गाउँपालिका अनुदान कार्यक्रम अन्तर्गत स्वास्थ्यकर्मिहरु तथा कार्यालय सहयोगीहरुको खाइपाई आएको तलबमान आर्थिक वर्ष २०७९/०८० अनुसार यथावत कायम गरिएको छ । मासिक खाईपाइ आएको तलब बराबरको चाडपर्व खर्चको समेत व्यवस्था गरिएको छ । नियुक्ति पाएको छ महिना पुगेको अवस्थामा मात्र चाडपर्व खर्च पाउने व्यवस्था गरिएकोछ ।

## क) पूर्वाधार विकास(भवन, सडक, यातायात)

१) सडक ट्र्याक खोल्न तथा स्तरउन्नतिको लागि नयाँ अवधारणा लागु गरिनेछ । पालिकाले निर्माण सम्बन्धि सम्पूर्ण उपकरणहरु आफै खरिद गरि सडक ग्राभेल गरिनेछ । अब खरिद गरिने एउटा ट्रिपर, एउटा रोलर खरिद गरी आए पश्चात हरेक सडकका भित्तामा कुलो बनाई ग्राभेल गरिने छ । सडक निर्माणको लागि करोडौंको बजेट खर्च गर्ने, उपभोक्ता समिति/ठेक्का मार्फत काम गर्नु पर्ने झण्झट हट्ने छ भने तेल र चोकर खरिद मात्रै गर्ने बजेटले न्युन लागतमा बाटोको स्तरउन्नति हुनेछ । अबको डेढ बर्ष भित्र सबै सडकहरु ग्राभेल गरि टोलटोलमा १२ महिना नै गाडी गुड्न सक्ने गरी बाटोको स्तरबृद्धि गरिनेछ ।

२) तिनै तहको सरकारसँगको समन्वय र साझेदारीमा गाउँपालिकाको सुविधासम्पन्न प्रशासनिक भवनको निर्माणको काम अगाडी बढाईनेछ ।

३) भवन निर्माण बाँकी रहेका वडाहरुको प्रशासनिक भवन व्यवस्थापनको काम अगाडी बढाईनेछ ।

४) पालिकामा सुविधा सम्पन्न बसपार्क निर्माण गरिनेछ ।

५) गाउँपालिकाभित्र रहेको सडकहरुको लगत कट्टा गरिने कार्यको थालनी गरिनेछ ।

६) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र चल्ने सवारी साधनहरुको विभिन्न सरोकारवाला निकायहरुको समन्वयमा वैज्ञानिक दररेट कायम गरी लागू गरिनेछ भने सार्वजनिक यातायातमा विद्यार्थी र लक्षित बर्गको लागि छुट गराउने व्यवस्था मिलाईनेछ ।

७) गाउँपालिका भित्रको चक्रपथमा चल्ने निजि क्षेत्रको साझेदारीमा सार्वजनिक यातायात संचालन गरिनेछ ।

८) अनुगमन सम्बन्धि उपभोक्ता समितिहरुको गुनासोलाई न्यूनीकरण गर्न र अनुगमनलाई अझ बढी प्रभावकारी बनाउन अनुगमन तालिका बमोजिम योजना अनुगमन संयन्त्रले प्रभावकारी अनुगमन गरि प्रतिवेदन पेश गरे पछि मात्रै भुक्तानीको प्रकृया अगाडी बढाइनेछ ।

९) अन्तरपालिका तथा अन्तरजिल्ला जोड्ने रणनितिक सडकहरुको पहिचान गरि निर्माणका लागि सम्बन्धित स्थानीय तह तथा प्रदेश र संघीय सरकारसँगको सहकार्यलाई बढवा दिईनेछ ।

**शहरी विकास**

१. मुख्य बजार क्षेत्रमा निर्माणहुने घर/कार्यालय तथा व्यापारिक कम्प्लेक्सहरुलाई गाउँपालिकाको भवन निर्माण संहिताको मापदण्डमा रहेर मात्रै निर्माण अनुमति दिईनेछ भने व्यवस्थित शहरीकरणलाई जोड दिईनेछ ।

२. घरजग्गा नक्सापासलाई अनिवार्य गरि गाउँपालिकाभित्र नयाँ घर निर्माण गर्दा ग्रामिण मौलिकता झल्किने खालको घरहरु बनाउन प्रोत्साहित गरिनेछ ।



महाकुलुङ गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
बुङ, सोलुखुम्बु
१ नं. प्रदेश, नेपाल

अध्यक्ष
महाकुलुङ गाउँपालिका

३. बजारोन्मुख स्थानहरुमा एकीकृत बस्ति विकास योजना तर्जुमाको लागि अध्ययन गरिनेछ ।

४.वैज्ञानिक घर ठेगाना प्रणाली ( Metric Addressing System with Street Naming ) को अवलम्बन गरी गाउँपालिकाभित्रका मुख्य सडक तथा गल्लीहरुको नामाकरण र घर संख्या (House Numbering) निर्धारण गरिनेछ ।

५. पालिका सडक गुरु योजना (MTMP) तर्जुमा गरि कार्यान्वयन गरिनेछ ।

६. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र विभिन्न क्लब, महिला समूह, गुठी लगायत अन्य सामुदायिक भवनहरु निर्माणमा सहयोग गरिनेछ ।

७. गाउँपालिका भित्रका सडकहरुको वर्गीकरण गरि उक्त सडकको रेखदेख र व्यवस्थापनको जिम्मेवारी सबै वडामा टोल सुधार गठन गरि टोल सुधार समितिहरुलाई दिईनेछ ।

८. पालिकाका सडकहरुमा हरियाली कायम गर्न सडकमा बहुबर्षे फल दिने प्रजाति (ओखर, एभोकाडो आदि) का विरुवाहरु रोपिने कार्यलाई क्रमशः अगाडी बढाईनेछ ।

**प्रमुख अतिथिज्यू, सम्मानित गाउँसभाका मान्य सदस्यज्यूहरु,**

**पर्यटनः**

१) कृषि र पर्यटनको लागि आकर्षक पर्यटकीय गन्तव्यको रुपमा विकसित गरिनेछ ।

२) पालिकामा यस अघि खुलाईएको साइक्लिङ ट्रेललाई प्रबर्धन गर्न नेपाल पर्यटन बोर्ड, पर्यटन व्यवसायी र निजी क्षेत्रसँग साझेदारी गरिनेछ ।

३) मेरापिक, पाँच पोखरी र साल्पा सिलिछो क्षेत्रको पर्यटन सम्बन्धि गुरु योजना निर्माण गरि कार्यक्रम लागु गरिनेछ । सो क्षेत्रका गाउँमा होमस्टे संचालन गरि मौलिक खानाको प्रबर्धन मार्फत पर्यटकको आकर्षण बढाईनेछ ।

४) क्षेत्री-ब्राह्मण, राई, शेर्पा, तामाङ, मगर, नेवार, दलित समुदाय आदिको मौलिक संस्कृति र संस्कारको संबर्धन एवं प्रबर्धन गरि उपयुक्त स्थानमा विशाल सांस्कृतिक पुरातात्विक संग्रहालय निर्माण गरि पर्यटकको ध्यान आकर्षित गरिनेछ ।

५) पालिकाको उच्च भुभागमा चिडियाखाना सहितको जंगलि रिसोर्ट निर्माणको संभाव्यता अध्ययन पश्चात डिपिआर निर्माण गरि निजि क्षेत्रलाई आयोजना निर्माणमा प्रोत्साहन गरिनेछ ।

६) सामुदायिक तथा निजी तवरबाट निर्मित मठमन्दिर, भुमे, गुम्बा, देवालय लगायतका धार्मिक सम्पदाहरुको निर्माण, मर्मत तथा संरक्षणलाई प्राथमिकता दिईनेछ ।

७) पर्यटन क्षेत्रका विज्ञ तथा सरोकारवालासँगको समन्वयमा हरेक गाउँमा होमस्टेको व्यवस्था र प्रबर्धन गरी आयमुलक व्यवसायको रुपमा विकास गरिनेछ ।

८) शैक्षिक पर्यटन, धार्मिक/सांस्कृतिक पर्यटनको यथोचित विकास गर्दै यस गाउँपालिकालाई अध्ययन केन्द्रको रुपमा विकास गरिनेछ ।

९) गाउँपालिकामा विज्ञहरु सम्मिलित पर्यटन प्रवर्द्धन समिति (Toursism Promotion Committee) गठन गर्दै उक्त समितिलाई सशक्तरुपमा परिचालन गरी विभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालनमा ल्याइनेछ यसका साथै दीर्घकालिन पर्यटन रणनीतिक योजना (Long term Tourism strategic plan ) निर्माण गरि लागु गरिनेछ ।

**खानेपानी तथा सरसफाईः**



महाकुलुङ गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय बुङ, सोलुखुम्बु १ नं. प्रदेश, नेपाल

अध्यक्ष
महाकुलुङ गाउँपालिका

१) गाउँपालिका भित्रका पानीका मुहानहरुको पहिचान गरि हाल अव्यवस्थित रुपमा वितरण गरिएको योजनाको मुहान र ट्यांकीलाई एकिकृत गरि पिउने पानीको दिर्घकालिन समाधान गरिनेछ ।

२) पालिकामा कम्तिमा दुई वटा विशाल खानेपानी रिजर्भ ट्यांकीको व्यवस्था गरि व्यवस्थित मिटर सिस्टममा घरघरमा पानी पुऱ्याईनेछ भने खानेपानी तथा सरसफाई प्राविधिकको नियमित व्यवस्थापन गरि पानी आपुर्तिमा समस्या हुना साथ तत्काल नियमित आपुर्ति गराईनेछ । पालिका भित्र पानी, बत्ति जस्ता आधारभूत कुराहरुको गुनासो सुन्नका लागि २४ घण्टे हेल्प डेस्क खडा गरिने किसिमको संयन्त्र निर्माण गरिनेछ ।

३) फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि उपयुक्त स्थानमा डम्पिङ साईड व्यवस्थापन गरिनेछ ।

४) गाउँपालिकालाई सिसा वोतल मुक्त बनाई सफा र हराभरा पालिका निर्माणको अभियानलाई तिव्रता दिईनेछ ।

५) विभिन्न वडाहरुको सार्वजनिक स्थानमा ढल निकासको कार्यलाई प्राथमिकताका साथ व्यवस्थित गरिनेछ ।

६)स्थानीय समुदायसंगको सहकार्यमा पालिकाभित्रका खानेपानीका स्रोतहरुको अभिलेखीकरण गरी खानेपानी मुहान संरक्षण गर्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ भने पुराना ढुंगेधारा र पधैंराहरुको संरक्षणका लागि ठोस योजना अगाडी सारिनेछ ।

७) वजार क्षेत्रमा निर्माण भएका नीजि तथा व्यवसायिक भवनहरुको ढल निकासीका लागि सैफ्टी ट्याङक व्यवस्थित भए नभएको अनुगमन गर्न संयन्त्र निर्माण गरिनेछ भने सेफ्टी ट्याङक निर्माणलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

**फोहोरमैला व्यवस्थापन**

१) **"सफा र हरभरा गाउँ, महाकुलुङको सान"** को अवधारणा लागु गर्न फोहोरमैलालाई आधुनिक प्रविधिबाट व्यवस्थापन गर्न एकीकृत स्रोत प्रशोधन केन्द्र (IRRC) स्थापनाका लागि स्रोत परिचालन तथा सहकार्यको कार्यलाइ निरन्तरता दिइनेछ ।

२) मुख्य बजार क्षेत्र (Core Market Area) को सरसफाई एवं सुन्दरता अभिवृद्धिका लागि पालिकाभित्रका सडक तथा बजारमा जडित तार तथा पोलहरूलाई व्यवस्थित गरिनेछ । टोल सुधार समितिहरुको गठन एवं पुनर्गठन गरी ती समितिहरुसँगको सहकार्यमा टोललाई व्यवस्थित गर्ने गरी सरसफाईका कार्यक्रमहरुलाई निरन्तरता दिइनेछ । फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि जनतासँगको लागत साझेदारीमा व्यवस्थापन कार्यक्रम अगाडी बढाइनेछ ।

४) महिलाहरुको लागि पूनःप्रयोग गर्न सकिने कपडाको स्यानिटरीप्याड र बच्चाहरुको लागि कटन डायपरको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरिने कार्यलाइ निरन्तरता दिइनेछ भने सेनिटरी प्याड तथा डाइपरको वितरणका लागि सेनिटरी प्याड (वितरण तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि अनुसार लागु गरिनेछ ।

५) पालिकाक्षेत्रमा प्लाष्टिकजन्य पदार्थको प्रयोगका लागि बर्जित गरिने छ भने कपडाको झोला प्रयोगका लागि प्रोत्साहन गरिनेछ ।

६) व्यवसायिक रुपमा स्थापना गरिएका पशुपंक्षी जन्य खोरहरुबाट निस्कने फोहर मैलाबाट फैलन सक्ने दुर्गन्धबाट गाउँपालिकाको वातावरण प्रदुषणबाट बच्न त्यस्ता खोरहरु सडक तथा वस्तीहरुबाट कम्तिमा २०० मिटर टाढा राख्ने नीति अवलम्वन गरिनेछ ।

**ऊर्जा तथा सिँचाइ**

१) गाउँपालिकाको हरेक घरमा १ बर्ष भित्र राष्ट्रिय प्रसारण लाईनको पहुँच पुऱ्याई २४ सै घण्टा घरघरमा विजुली बल्ने **उज्यालो पालिका** घोषणा गरिनेछ ।



महाकुलुङ गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय बुङ, सोलुखुम्बु १ नं. प्रदेश, नेपाल

अध्यक्ष
महाकुलुङ गाउँपालिका

२) पालिकामा संचालित लघुजलविद्युत आयोजनाको उचित व्यवस्थापन गरि यहाँका जनतालाई अधिकतम लाभ हुने गरि नेपाल विद्युत प्राधिकरणसँग सम्झौता गरिनेछ ।

३) मुख्य व्यापारिक केन्द्रका मुख्य मुख्य सडक मार्ग र चोकहरुमा विद्युतीय सडक बत्ति राख्ने कार्यलाई विभिन्न निकायसँगको समन्वयमा अगाडी बढाईनेछ । जसको सहायताले रात्रिकालिन समयमा पनि सडक सुरक्षा कायम गर्न सहज हुनेछ ।

४) गाउँपालिका प्रभावित क्षेत्र रहेका जलविद्युत आयोजनामा जनताको अपनत्वको सुनिश्चितता गर्न सबैलाई संस्थापक शेयर उपलब्ध गराई जनतालाई जलविद्युतको स्वामित्व दिलाइनेछ । जलविद्युत आयोजनाबाट अति प्रभावित क्षेत्रका नागरिकलाई अधिकतम शेयर उपलब्ध गराउन पहल गरिनेछ ।

५) गाउँपालिकाका नागरिकको चुल्होमा धुँवा र ग्याँसमुक्त गरी जनताको स्वास्थ्य र वातावरणलाई अनुकुलन हुने संघिय सरकारसँगको समन्वयमा निशुल्क रुपमा **एक घर एक विद्युतीय चुल्हो** वितरणको व्यवस्था मिलाईनेछ ।

६) गरिव तथा विपन्न परिवारलाई अवस्था हेरेर छुट्टै कार्यविधि बनाई निश्चित युनिटसम्म नि:शुल्क बत्ति बाल्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

७) खेतिपाती गरिने क्षेत्रको जमिनमा सिचाई सुविधा विस्तार गर्नका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ । सिचाइ प्रणालीको छनौट गर्दा यथासम्भव सवै वडा समेटिने, वाली विविधीकरण, व्यवसायीकरण र बढी आर्थिक प्रतिफल दिने खालका सिंचाइ प्रणाली छनौट गरिनेछ ।

**सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि**

१) टेलिफोन नेटवर्क नपुगेका स्थानमा १ वर्षभित्र टावर निर्माण गरी फोर्जी ईन्टरनेट सेवा सहितको नेटवर्क विस्तार गरिनेछ ।

२) हरेक वडा केन्द्र र सार्वजनिक स्थानहरुमा फ्रि वाईफाई जोन बनाईनेछ ।

३) गाउँपालिकाबाट सम्पादन हुने काम वडाबाटै हुने गरि अनलाईन प्रणालिबाट सबै सेवा वडाबाटै प्रदान गरिनेछ ।

४) गाउँपालिका भित्रका सबै विद्यालय, अस्पताल र स्वास्थ्य चौकी र प्रहरी युनिटहरुमा द्रूत गतिको ब्रोडब्याण्ड ईन्टरनेटको व्यवस्था गरिनेछ । जसका लागि आवश्यक बजेट छुट्याईने छ ।

५) डिजिटल नेपाल फ्रेमवर्क २०७६ को प्रभावकारी कार्यान्वयनबाट सार्वजनिक सेवालाई सरल, सहज, सुलभ र पारदर्शी बनाउने साथै कागजको प्रयोग क्रमश: कम गरिदैं लगिनेछ।

६) जिल्लामा सञ्चालनमा रहेका सञ्चारमाध्यमलाई आत्मानिर्भर र समृद्ध बनाउन विशेष प्याकेज सञ्चालन गरिनेछ ।

७) यस क्षेत्रका सञ्चारकर्मी र पत्रकारको व्यावसायिक विकास र दक्षता अभिवृद्धिका लागि नियमित तालिमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

८) जनतालाई सूचनाको सहज पहुँच पुर्याउन, पारदर्शिता कायम गर्दै शुसासन प्रवर्धनमा टेवा पुऱ्याउन सञ्चार माध्यम मार्फत विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

९) संचारमाध्यमहरुको दिगो सञ्चालन गर्नका लागि गाउँपालिकाका गतिविधिलाई प्रबर्धन गर्ने सञ्चार माध्यमहरुलाई लोककल्याणकारी विज्ञापन उपलब्ध गराईनेछ ।

**वन तथा वातावरण**



महाकुलुङ गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
बुङ, सोलुखुम्बु
१ नं. प्रदेश, नेपाल

अध्यक्ष
महाकुलुङ गाउँपालिका

१) गाउँपालिकाका सबै सामुदायिक बनमा बैज्ञानिक बन व्यवस्थापन योजना सञ्चालन गरिनेछ । पुराना तथा बढि आयु भएका रुखहरुको लिलाम बिक्रीको समुचित व्यवस्था गरी नाङ्गो ठाउँहरुमा व्यापक मात्रामा बृक्षारोपण गरी यस पालिकालाई हराभरा गाउँपालिकाको रुपमा पहिचान दिलाइनेछ । जसले पर्याय पर्यटनको विकासमा ठोस योगदान पुग्नेछ ।

२) प्रदेश तथा संघिय सरकारको समन्वयमा कबुलियति बन विकास कार्यक्रम लागू गरी गरिबी हटाउन तथा आर्थिक गतिविधि बढाउन उपयोग गरिनेछ ।

३) लोप हुन लागेका बन्यजन्तु तथा चराचुरुङ्गिको संरक्षण, जैविक विविधता र पारिस्थितिक प्रणालीको सन्तुलनका लागि छुट्टै विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

४) गाउँपालिकाका कम्तिमा दुई वटा स्थानमा **ईको पार्क, चिलड्रेन पार्क र पिकनिक स्थलको विकास**को कार्य ठोस रुपमा अगाडी बढाइनेछ ।

५) ढुंगा, गिट्टी, बालुवा संकलन गर्दा वातावरणमा प्रतिकूल प्रभाव पर्न नदिन प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) सम्पन्न गरिएका खोलाहरूबाट मात्र खोलाजन्य पदार्थ संकलन गरिनेछ साथै प्रतिवेदनमा सिफारिस भएका सुझावहरू पालना भए नभएकाको प्रभावकारी अनुगमन कार्यलाइ निरन्तरता दिइनेछ ।

६) पालिका क्षेत्रमा विकास निर्माणका लागि आवश्यक IEE/EIA कार्यान्वयनका लागि वातावरण संरक्षण नियमावलीले दिएको क्षेत्राधिकारभित्र रही आवश्यक कानुन तथा कार्यविधि निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

७) जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्यक्रम तथा नवीकरणीय ऊर्जाको उत्पादन र प्रयोगलाई प्रोत्साहित गर्ने खालका कार्यक्रमहरू निजी तथा गैर-सरकारी क्षेत्रको संलग्नतामा सञ्चालन गरिनेछ ।

८) गाउँपालिकाका सडकलाई हरियाली बनाउन हरेक सडकको छेउमा बहुबर्षे फलफुलका विरुवा (ओखर, एभोकाडो आदि) वृक्षारोपन कार्यलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

९) पालिकाले वन निती वनाई लागु गरिनेछ ।

**सुशासन तथा सेवा प्रवाह**

१)गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयबाट प्रदान हुने सेवाहरुलाई सम्भव भएसम्म घरघरमै पुऱ्याइनेछ । डेलिभरी सरकारको अवधारणा लागू गरी जन्मदर्ता, मृत्युदर्ता जस्ता व्यक्तिगत घटना दर्ताको सेवाका लागि अनलाइन प्रणालीवाट सेवा प्रवाह गरिने छ ।

२) गाउँपालिकाको कामकार्बाही, निर्णय, कार्यान्वयन प्रकृयाका साथमा आर्थिक कुराहरुको पारदर्शिताका लागि छुट्टै आधुनिक सफ्टवेर निर्माण गरि लागु गरिनेछ ।

३) गाउँपालिकामा भएको र अध्यक्ष तथा उपाध्यक्षले सम्पादन गरेको मासिक प्रगति विवरण वेभसाईट र मिडिया मार्फत सार्वजनिक गरिनेछ ।

४) हरेक त्रैमासिकमा नियमित रुपमा सार्वजनिक सुनुवाई, समाजिक परीक्षण र सार्वजनिक परीक्षण गरिनेछ ।

५) गुनासो सुन्ने तथा उजुरी लिने प्रकृयालाई प्रभावकारी बनाइने छ भने गाउँपालिकाको समग्र विकास निर्माण र सेवा प्रवाहको अनगुमनलाई प्रभावकारी बनाउन नागरिक समाजका संस्थाहरु मार्फत तेश्रो पक्षद्वारा अनुगमन (Third party monitoring) गराउने व्यवस्था गरिनेछ ।

महाकुलुङ गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय बुङ, सोलुखुम्बु १ नं. प्रदेश, नेपाल

अध्यक्ष
महाकुलुङ गाउँपालिका

६) गाउँपालिकाको समग्र कामकार्बाही र सेवा प्रवाहको प्रभावकारीताका लागि जिल्लाका एफ.एम. स्टेशनहरुबाट साप्ताहिक रुपमा ***जनतासँग जनप्रतिनिधि*** रेडियो कार्यक्रम निरन्तरता दिइनेछ ।

७) गाउँपालिकामा आवश्यकता अनुसार कर्मचारी व्यवस्थापन गर्न तथा कर्मचारीहरुकोमनोवल उच्च राख्न, क्षमता विकास गर्नका लागि समयानुकुल प्रोत्साहन तथा पुनर्ताजकी तालिमहरुको व्यवस्था गरिनेछ साथै संगठन पुनर्संरचनाको कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

८) सार्वजनिक सेवा प्रवाह हुने सबै कार्यालय र स्थानहरुमा सिसि क्यामेरा जडान गरि पालिका बाटै मनिटरिङको व्यवस्था गरिनेछ ।

९) जनगुनासोलाई सम्बोधन गर्न हेल्पडेस्कमा १ जनालाई जिम्मेवारी तोकिनेछ ।

**महिला, वालवालिका जेष्ठ नागरिक तथा अपांग तर्फ**

**महिला**

१) महिलाहरुलाइ आर्थिक रुपमा सम्पन्न बनाउन महिला समुह, महिला सहकारी गठन गरि आय आर्जनका क्रियाकलापमा सम्लग्न गराईने छ भने बचतको बानी समेत विकास गरिने छ ।

२) सबै महिलाहरुलाई आम्दानीसँग जोड्ने कार्यक्रम लागु गर्ने नीति ल्याइनेछ ।

३) विपन्न तथा पछाडी परेका वर्गका महिलाहरुलाई लक्षित गरी सशक्तीकरण कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

४) परम्परागत सीपहरु भएका महिलाहरुको तथ्यांक संकलन गरि त्यस्ता सीपहरुको नयाँ पुस्तामा हस्तान्तरण गरिनेछ साथै आधुनिक सिपहरु सिकाइ आत्मनिर्भर बनाईनेछ ।

५) लैङ्गिक विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसा, शोषण तथा विभेद विरुद्द शुन्य सहनशिलताको नीति अवलम्बन गरी तिनको रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि कानुनी उपचार प्रणालीलाई सहज छिटो र सबैका लागि पंहुच योग्य बनाउन पहल गरिनेछ ।

६) एकल महिलाहरुलाई सीपमुलक कार्यक्रम संचालन गरी स्वावलम्बन बनाइनेछ ।

**बालबालिका**

१. बालबालिकाहरुको क्षमता प्रस्फुटित गराउनका लागि बालक्लब, बालसंजाल र किशोरी समुहहरु गठनगरि क्षमता अभिबृद्धि गर्ने खालको कार्यक्रम लागु गरिनेछ ।

**अपाङ्ग**

१) अपाङ्ग र असहाय व्यक्तिहरुको समस्या र आवश्यकताको पहिचान गरी आवश्यक पर्ने सहायता सामग्रीहरुबाट जीवनयापनमा सहज बनाइनेछ ।

२) अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा असहायका ज्ञान एवं सीपहरुको प्रोफाईल बनाई अध्यावधिक गरिनेछ ।

३) अपाङ्ग र असहाय व्यक्तिहरुले अगाडी सारेका कृषि तथा लघु उद्यम सम्बन्धि परियोजनालाई अनुदान दिने व्यवस्था गरिनेछ ।

महाकुलुङ गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय बुङ, सोलुखुम्बु १ नं. प्रदेश, नेपाल



अध्यक्ष
महाकुलुङ गाउँपालिका

४) अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको जीवनयापनलाई सहज बनाउन तथा उनीहरुको मनोबल उच्च राख्नका लागि सीपमुलक कार्यक्रम संचालन गर्नुका साथै अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई समाजले हेर्ने दृष्टिकोणलाई सकरात्मक बनाउने खालका कार्यक्रमहरु लागू गरिनेछ ।

५) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सार्वजनिक भौतिक संरचनाहरु निर्माण गर्दा अपाङ्गमैत्री बनाउन विशेष पहल गरिनेछ ।

**ज्येष्ठ नागरिक/सामाजिक सुरक्षा**

१.बृद्धभत्ता तथा अन्य सामाजिक सुरक्षा भत्तालाई थप सहज बनाउँदै विभिन्न बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरुसँग सम्झौता गरी घरघरमै वितरणको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

२. जेष्ठ नागरिकहरुसँग रहेको संस्कार, अनुभव, तथा सामाजिक व्यवहारलाई भावि युवा पुस्तामा अन्तरक्रियाको माध्यमबाट हस्तान्तरण गर्न अन्तर पुस्ता हस्तान्तरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

३. दीर्घ रोग भएका बृद्धबृद्धालाई घरघरमै स्वास्थ्यजाँच तथा नेपाल सरकारले प्रदान गर्ने सबै प्रकारका औषधीहरु निःशुल्क उपलब्ध गराइनेछ ।

४. आवश्यक कार्यविधी निर्माण गरि बृद्धबृद्धालाई सेवा आश्रमहरु पलिकाद्धारा सञ्चालन गरी

हेरचाह तथा व्यवस्थापन गरी चारधाम यात्रा कार्यक्रम तय गरिनेछ ।

**विपद् व्यवस्थापन:**

प्राकृतिक विपत्तिलाई कसैले टार्न नसके पनि यसको रोकथाम तथा संभावित क्षतिको न्युनिकरणका लागि तपसिल बमोजिमको नीति अवलम्बन गरिनेछ :

१) पालिकाका कुन कुन ठाउँमा के कस्ता प्राकृतिक विपद आए भन्ने कुराको यकिन अभिलेख संकलन गरिनेछ ।

२) विपद सम्बन्धि पुर्व सूचना दिने पुराना तथा नयाँ प्रविधि (साईरन, सिसि क्यामेर आदि) को अधिकतम प्रयोग गरिनेछ।

३) विपद पछि जनजीवनलाई सामान्य बनाउन तत्कालिन, मध्यकालिन र दिर्घकालिन कार्यबारे बालबालिका, महिला, ज्येष्ठ नागरिकलाई तालिम तथा अभिमुखिकरण कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।

५) विभिन्न विपदहरुको रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि प्रदेश, संघीय सरकारका निकाय तथा गैर-सरकारी संघ-संस्थासँग समन्वय गरी कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

६) विपद्मा परेका व्यक्ति,परिवारलाई राहत दिन विपद् जोखिम व्यवस्थापन कोष खडा गरिने छ । विपद्मा परेका पालिकावासीहरूलाई राहत दिन राहत सामग्रीहरुको भण्डारण गरी तत्कालै उपलब्ध गराउने आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।

७) जोखिम युक्त स्थलहरूको पहिचान गरी विपद्का बेला राहत र उद्धारका लागि खुला क्षेत्र (Open Space) समेतको व्यवस्था पहिचान गरी जोखिम न्यूनीकरणका लागि कार्यहरु कार्यान्वयन गरिदै लगिनेछ ।

८) पालिका क्षेत्रमा रहेका विद्यालयमा रहेका युवा युवती तथा किशोर किशोरीहरुलाई विपद जोखिम न्युनिकरण सम्बन्धि तालिम दिएर स्वयंसेवक व्यक्तिको रुपमा तयार गरिनेछ ।

**राजश्व तथा कर प्रशासन**

अध्यक्ष
महाकुलुङ गाउँपालिका

१.करदाता शिक्षा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउने कार्यलाई निरन्तरता दिदै पालिका भित्रका सबै खाले व्यवसाय ( होटल, पसल, उद्योग आदि) लाई करको दायरामा ल्याइनेछ । करको दायरा बढाउन जनचेतनामुलक र रणनैतिक कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ ।

२. पालिकाको दिगो आम्दानीको श्रोतहरुको पहिचान गरि करको दायरामा ल्याइने नीति बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।

३. राजश्व संकलन कार्यलाई प्रविधि मैत्री वनाइनेछ ।

**रोजगारी**

१) वर्षमा कम्तिमा २०० जना युवालाई कुक, प्लम्बर, वाईरिङ, कृषि लगायत रोजगारमुलक तालिम दिई रोजगारी सृजना गरिनेछ जस्ले गर्दा ५ वर्षभित्र गाउँपालिकामा बेरोजगारी उन्मुलन गरिनेछ ।

२) गाउँपालिका भित्रका वेरोजगारहरुको तथ्यांक संकलन गरिने छ । पालिकाभित्र संचालित साना तथा ठूला परियोजनाहरुमा ति बेरोजगारहरुलाई प्राथमिकता दिने कार्यलाई सहजिकरण गरिनेछ ।

३) पालिकाभित्रका स्वरोजगार बन्न चाहने युवा, व्यवसायी तथा उद्यमीहरुलाई सहुलियत दरमा कर्जा उपलब्ध गराउन राष्ट्रिय वाणिज्य वैक सँग सम्झौता गर्ने कार्य अगाडी बढाई युवा स्वरोजगारको सुनिश्चितता गरि विदेश पलायनलाई निरुसाहित गरिनेछ ।

४) प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत वेरोजगार व्यक्तिहरुलाई निर्धारित मापदण्ड बमोजिम रोजगारी दिने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । साथै पालिका अन्तर्गत सबै वडामा बेरोजगार व्यक्तिको तथ्याङ्क संकलन गरी बेरोजगार व्यक्तिको सूचीलाई रोजगार व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा अधावधिक गराइनेछ ।

**गैर-सरकारी संघ-संस्था**

१. "सानो सहयोग ठुलो लगानी, हाम्रो परिकल्पना महाकुलुङका लागि" भन्ने मुल नाराका साथ महाकुलुङ गाउँपालिकामा क्रियासिल रहेका गैर सरकारी सस्थालाई एकतावद्ध गरि लगानी मैत्री वतावरण तयार गरि सम्मान र प्रोत्साहित गरिनेछ ।

**भूमि सुधार**

१.गाउँपालिका क्षेत्रमा सार्वजनिक जग्गाको यकिन गरी वृहत भू-उपयोग योजना (Land Use Plan) तयार गरिनेछ र आवादी जग्गालाई बाँझो राख्ने प्रवृत्ति अन्त्यका लागि उत्पादनलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

**उद्योग**

१. स्व-उत्पादनमा आधारित उद्योगलाई प्रोत्साहन गर्न आन्तरिक लगानीकर्ता र बाह्य लगानीकर्ताको लगानी भित्रिने वातावरण तयार गरिनेछ भने यस्ता उद्योगहरुको स्थापना र सञ्चालनका लागि प्रोत्साहन गर्न सहजिकरण गर्नका लागि कर छुट लगायतका सुविधाहरु प्रदान गरिनेछ ।

२. साना तथा मझौला उद्योग जस्तैः चिया खेती, किवी प्रशोधन, आलु चिप्स/फ्रेन्चफ्राइ, गुराँस जुस, मिनरल वाटर, मत्स्य भूरा/माछापालन आदिको प्रोत्साहनका लागि आवश्यक अनुदान सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।

३. उद्योग व्यवसायको प्रवर्द्धन र सुरक्षा निकायको समन्वयमा पूर्ण सुरक्षाको प्रत्याभूतिको वातावरण बनाउँदै गाउँपालिकालाई उद्योग मैत्री गाउँपालिका (Industry Friendly Municipality) को रूपमा विकसित गरिने नीति कायमै राखिनेछ ।

महाकुलुङ गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय बुङ, सोलुखुम्बु १ नं. प्रदेश, नेपाल

अध्यक्ष
महाकुलुङ गाउँपालिका

४. पालिका क्षेत्रभित्र रहेका परम्परागत सीपहरु भाँडाकुडा, सिलाइ, छालाजुता लगायतका सीपहरुलाइ व्यवसायीकरण गर्न प्रत्येक वडाहरुमा रकम उपलब्ध गराइनेछ ।

६.गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने क्रसर उधोगहरुलाई वातावरणमैत्री एवं जोखिमरहित किसिमले सञ्चालन गर्ने गरि दर्ता प्रक्रियालाई सहजीकरण गरिनेछ ।

७. विभिन्न गैह्रसरकारी निकायसँगको समन्वय र सहकार्यमा नयाँ उद्यमी विकास गरिनेछ ।

८. रोडा, बालुवा उत्खनन्,नदीजन्य वस्तुहरुको नियन्त्रण तथा उचित प्रयोगका लागि नीति अनुसार कार्यान्वयन गरिनेछ।

**खेलकूद**

१) खेल मैदान नभएका प्रत्येक वडामा न्यूनतम एकवटा खेलमैदान हुने गरी खेलकूद मैदान निर्माण र स्तरोन्नति कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

२) परम्परागत खेलहरु भलिबल, डण्डिवियो, बाघचाल, कबड्डि, लगातयलाई संरक्षण र प्रबर्धन गरिनेछ ।

३) विभिन्न किसिमका खेलकुद प्रतयोगिताहरु आयोजना गरिने छ ।

४) विभिन्न विधामा उत्कृष्ट स्थान प्राप्त गर्ने गाउँपालिकाका भित्रका खेलाडीहरुलाई प्रोत्साहन तथा सम्मान गरिनेछ ।

**वित्त तथा सहकारी**

२) कम्तिमा "एक वडा एक सहकारी" को अभियान प्रवर्द्धन गरी सहकारी मार्फत उत्पादन भएका वस्तु तथा सेवालाई प्रोत्साहन गरिनेछ

३) गाउँपालिका भित्र ATM सुविधा सहितको वाणिज्य बैंकको शाखा लगायत अन्य बैंकहरुको शाखा कार्यालय स्थापनाको लागि पहल गरिनेछ ।

४) सहकारीहरुसँगको सहकार्यमा आर्थिक सामाजिक विकासका क्रियाकलापहरु सञ्चालनमा ल्याइनेछ साथै सहकारी डेस्क स्थापना गरी अनुगमन तथा नियमन गरिनेछ ।

५) सहकारीहरुको लेखा प्रणाली व्यवस्थित गर्नका लागि आवश्यक तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।

६) पालिकाको भौतिक संपत्तिको सुरक्षाको लागि विमा गर्ने प्रयोजनार्थ निर्जिवन कम्पनीहरु आकर्षित गरिनेछ ।

**योजना, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन**

१) गाउँपालिका भित्र रहेका संघीय तथा प्रदेश सरकारका निकाय, पालिका तथा गैर-सरकारी संस्था, निजी क्षेत्र, सामुदायिक संस्थाबाट सञ्चालन हुने कार्यक्रम तथा आयोजना साझेदारीमा गर्न सम्बन्धित निकायहरूसँग सहकार्य गरिनेछ ।

२) आयोजना सञ्चालन गर्ने निकायले सम्पन्न भईसकेका आयोजनाहरूको नियमित रेखदेख र मर्मत संभार कार्यका लागि उपभोक्ता समितिलाई नै जिम्मेवारी बनाउने नीति अख्तियार गरिनेछ ।

३) हरेक वडा तथा पालिकामा सञ्चालन हुने योजना तथा कार्यक्रमहरुको सार्वजनिक सुनुवाई गरी आमभेलाबाट अनुमोदन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

महाकुलुङ गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय बुङ, सोलुखुम्बु १ नं. प्रदेश, नेपाल



अध्यक्ष
महाकुलुङ गाउँपालिका

**साझेदारी**

१) गाउँपालिकाको दीर्घकालिन आयस्रोत निर्माण हुने तथा राम्रो प्रतिफल प्राप्त हुने आयोजनाहरु आर्थिक साझेदारी गर्ने सरकारी तथा निजि बैकहरु, अन्य संघ-संस्थाहरुसंग ऋण, अनुदान तथा साझेदारीमा सञ्चालनमा ल्याईनेछ ।

२) सिमाना जोडिएका पालिकाहरुसँग समन्वय गरी बहुपालिका विकास साझेदारी (Multiple Rural Development Collaboration) कार्यक्रमलाई अगाडि बढाईनेछ ।

३) गाउँपालिका भित्र निर्माण तथा मर्मत हुने सडक, खानेपानी, ढल तथा अन्य पूर्वाधारका लागि यस गाउँपालिका र इच्छुक उपभोक्ता / अन्य निकायसँग ५०/५० प्रतिशत लागत साझेदारीलाई बढी प्राथमिकता दिईनेछ ।

**धर्म संस्कृति**

१) विभिन्न मठ मन्दिर गुम्बा तथा धार्मिकस्थलहरुको भौतिक पूर्वाधार मर्मत सम्भार एवं आवश्यक जिर्णोद्वारको व्यवस्थापन गरिनेछ । यसका लागि आवश्यकता पहिचान गरी बजेट उपलब्ध गराउने नीति लागू गरिनेछ ।

२) पालिका क्षेत्र भित्र रहेका सर्वै धर्म संस्कृति र संस्कारको जगेर्ना गर्न विशेष भूमिका निर्वाह गरिनेछ ।

**प्रमुख अतिथिज्यू, सम्मानित गाउँसभाका मान्य सदस्यज्यूहरु,**

योजना छनौटका आधारहरू

आर्थिक बर्ष २०८०/०८१ का बजेट, नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४,-संशोधन सहित), अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४, गाउँपालिकाका योजना तर्जुमा सम्बन्धी मार्गदर्शन (परिमार्जन सहित) २०७४, चुनावी घोषणा पत्र र यस गाउँपालिकाका बजेटका क्षेत्र तथा सीमाले निर्दिष्ट गरेका योजना तर्जुमा प्रकृयालाई आधार मानिएको छ । संघीय सरकार र प्रदेश सरकारद्वारा प्रस्तुत नीति कार्यक्रम तथा बजेट र जनप्रतिनिधिहरुको छलफल तथा विभिन्न चरणमा पेश गरेका निवेदनहरु साथै गाउँसभा सदस्यहरुले स्थानीयहरुसँग संकलन गरिएका मागहरुलाई समेत समावेश गरिएको छ । अघिल्लो आ.व.मा सञ्चालन तथा सम्पन्न हुन नसकेका आयोजनाहरु समेत समेटिएका छन ।

बजेट कार्यान्वयनका चुनौति तथा अवसरहरु

आर्थिक वर्ष ०८०/०८१ का वजेट, नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नका लागि वर्तमान परिवेशमा देखिएका समस्याका कारणले विभिन्न चुनौतीहरु थपिएको तथा सोही चुनौतीको माझमा केही सम्भावना र अवसरहरु समेत रहेका छन् । स्वदेश तथा विदेशमा भएको कोभिड महामारीको प्रभावले पालिकाबासीहरु विभिन्न स्थानबाट पलायन भई पालिकामा फर्केर आएका जनशक्तिहरुलाई रोजगार दिनु एउटा चुनौतीको रुपमा रहेको छ । त्यस्ता जनशक्तिहरुमा रहेको सिप र क्षमतालाई पालिकाभित्र संचालित आयोजनाहरुसँग सम्बद्ध गर्नुपर्ने तथा कृषि तथा पशुपालन लगायतका व्यवसायिक क्षेत्रमा जनशक्ति परिचालन गर्ने अवसर समेत प्राप्त भई ती क्षेत्रलाई व्यवसायिकीकरण गर्ने सम्भावनाहरु सिर्जना भएको छ।

**प्रमुख अतिथिज्यू, सम्मानित गाउँसभाका मान्य सदस्यज्यूहरु,**

**अन्त्यमा,**

आगामी आ.व.का लागि प्रस्ताव गरिएका नीति कार्यक्रम तथा बजेटको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि प्रशस्तै चुनौति रहेतापनि गाउँपालिकाका संरचनाहरुको संस्थागत क्षमता विकास तथा सरोकारवालाहरुको सहकार्य तथा समन्वय विकास गरी तोकिएको लक्ष्य प्राप्त गर्न सकिने आधारहरु रहेका छन् ।



महाकुलुङ गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय बुङ, सोलुखुम्बु १ नं. प्रदेश, नेपाल

अध्यक्ष
महाकुलुङ गाउँपालिका

लक्ष्य प्राप्तिका लागि हामी सबैले लिने पहलकदमीबाट जनताले अनुभूत गर्ने सेवा प्रवाह तथा अपनत्व स्वीकार गर्न सक्ने वातावरण सृजना गर्न यो नीति तथा कार्यक्रम सफल हुने विश्वास गरिएको छ । तोकिएको समयमा गाउँपालिकाको बजेट तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न सहयोग पुऱ्याउनु हुने नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, राजनीतिक दलका पदाधिकारीहरू, गाउँसभाका सदस्यहरू सबैका मार्गदर्शन हाम्रा लागि महत्वपूर्ण रहेका छन् ।

यस कार्यमा सहयोग गर्न हुने सम्पूर्ण राष्ट्र सेवक कर्मचारीहरू, गैर-सरकारी संस्था, नागरिक समाज, सञ्चारकर्मी, जनप्रतिनिधि र सरोकारवाला सबै निकाय तथा व्यक्तिहरूप्रति हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छौं ।

सभामा प्रस्तुत गाउँपालिकाको बजेट, नीति तथा कार्यक्रमलाई सफल र प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न वनेका बिभिन्न मार्गदर्शन तथा निर्देशिकाहरु स्वीकृत गरि कार्यान्वन गर्नका र प्रस्तुत निती तथा कार्यक्रम सम्मानित सभाबाट स्वीकृतीका **सम्मानित गाउँसभाका मान्य सदस्यज्यूहरुमा** प्रस्ताव पेश गरेको छु ।

यस बजेटको सफल एव प्रभावकारी कार्यान्वर्यनका लागि सम्वद्ध सबै पक्षबाट सदा झैं निरन्तर सहयोगको अपेक्षा गर्दै वार्षिक बजेट, नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा कार्यमा सक्रिय एवम् रचनात्मक सहयोग पुऱ्याउनु हुने सम्पूर्ण गाउँवासीहरूप्रति आभार व्यक्त गर्न चाहन्छौं । साथै बजेट, नीति तथा कार्यक्रम वाचन गरिरहेको क्षणमा यस गरिमामय सभामा उपस्थित सबै विशिष्ट महानुभावहरूलाई हामी हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । धन्यवाद !!

जय महाकुलुङ गाउँपालिका

मिति २०८० असाढ १० गते ।

अध्यक्ष
महाकुलुङ गाउँपालिका